

ная и функциональная дифференциация. – М.: Рос. академия наук. Ин-т русского языка им. В. В. Виноградова, 2003. – С. 341–363.

5. Ицкович, Т. В. Жанровая система религиозного стиля на коммуникативно-прагматическом и категориально-текстовом основаниях: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01 / Т. В. Ицкович. – Екатеринбург, 2016. – 387 с.

УДК 811.161.3:81'276.5

СТУДЭНЦКІ СЛЭНГ ЯК ЧАСТКА ЛЕКСІЧНАЙ СІСТЭМЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

**Савіцкая І. У., канд. філал. навук, дацэнт,
Сахончык А. П., старшы выкладчык**
*Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Анатацыя: артыкул прысвечаны аналізу студэнцкага слэнгу. Вызначаецца адрозненне слэнгу ад жаргону, падаюцца яго характэрныя асаблівасці, прычыны ўзнікнення, а таксама класіфікацыя.

Ключавыя словы: жаргон, маладзёжны слэнг, студэнцкі слэнг, субкультура.

STUDENT SLANG AS PART OF THE LEXICAL SYSTEM OF THE BELARUSIAN LANGUAGE

**Savitskaya I. V., ass. professor, Ph.D (in Philology),
Sahonchik A. P., senior lecturer**
*Belarusian National Technical University
Minsk, Republic of Belarus*

Summary: the article is devoted to the analysis of student slang. The difference between slang and jargon is determined, its characteristic features, causes of occurrence, as well as classification are presented.

Keywords: jargon, youth slang, student slang, subculture.

У жыцці сучаснага чалавека моўная дзейнасць займае значнае месца, паколькі без яе немагчыма ні авалоданне прафесійнымі

ведамі, ні агульнакультурнае развіццё. Моўныя працэсы апошніх дзесяцігоддзяў характарызуюцца ўзмацненнем ролі нефармальных, нелітаратурных элементаў у маўленні. Значныя змены мы бачым сёння і ў актыўным слоўніку сучаснай моладзі, што, безумоўна, цікавіць даследчыкаў мовы. Адсюль маладзёжны слэнг становіцца аб'ектам увагі як айчынных, так і замежных лінгвістаў.

Тэрмін “слэнг” стаў выкарыстоўвацца ў лексікалогіі адносна нядаўна; яго пранікненне было звязана з вывучэннем англамоўных краін і іх культур. І калі спачатку пад слэнгам разумеліся толькі абазначэнні іншамоўных рэалій, то паступова сфера яго ўжывання пашырылася.

Нягледзячы на цікавасць даследчыкаў да гэтай праблемы і на даволі вялікую колькасць прац, прысвечаных ёй, у лінгвістыцы дагэтуль няма адзінства поглядаў на слэнг. Гэта звязана з супярэчнасцямі ў адносінах да такога тэрміна, як жаргон. Так, у адных публікацыях рускіх вучоных тэрміны “слэнг” і “жаргон” выкарыстоўваюцца як сінонімы [4, 5], у другіх слэнг разглядаецца як састаўная частка жаргона [2, 3]. Услед за рускімі даследчыкамі беларускія мовазнаўцы разглядаюць слэнг і жаргон як ідэнтычныя паняцці; прынята лічыць, што і жаргон, і слэнг – гэта разнавіднасць мовы, якой карыстаюцца прафесійныя групы і сацыяльныя праслойкі людзей, аб'яднаных агульнасцю інтарэсаў, заняткаў, сацыяльнага становішча. У Тлумачальным слоўніку беларускай мовы, напрыклад, азначэння слэнгу наогул не прыводзіцца, а пад жаргонам разумеецца “мова якой-небудзь прафесійнай або сацыяльнай групы, насычаная вялікай колькасцю слоў і выразаў, спецыфічных толькі для гэтай групы” [6, с. 252].

На думку ж Н. Б. Ягошынай, “слэнг – экспрэсіўная, эмацыйна-ацэначная лексіка размоўнага стылю, якая ўключае новыя словы ці старыя з новым значэннем, што выйшлі з розных крыніц (прафесійных, карпаратыўных ці іншых сацыяльных груп), каторыя сталі агульнавядомымі і агульнаўжывальнымі (агульны слэнг) або маюць ярка выражаную сувязь з пэўнымі сацыяльнымі групамі (прафесійнымі, карпаратыўнымі і інш.), але выкарыстоўваюцца гаворачымі за межамі дадзеных сацыяльных груп і не іх прадстаўнікамі (спецыяльны слэнг)” [1, с. 319–320]. Зыходзячы з гэтага азначэння, студэнцкі слэнг ёсць у маўленні не толькі маладых людзей, якія атрымліваюць адукацыю ў вышэйшых навучальных установах;

слэнгавая лексіка прысутнічае і ў выкладчыкаў, і ў школьнікаў, і ў бацькоў, г. зн. у шырокага кола людзей, якой яны карыстаюцца з пэўнай камунікатыўнай мэтай па той прычыне, што яна стала агульнаразумелай.

Зразумела, што стваральнікамі студэнцкага слэнгу з’яўляюцца самі студэнты, якія гавораць паміж сабой на студэнцкім жаргоне, ствараючы яго рознымі спосабамі і чэрпаючы з розных крыніц. У адрозненне ад жаргону або арга, слэнгавая лексіка зразумелая большасці носьбітам мовы; яна мае больш адкрыты характар. Інакш кажучы, “студэнцкі слэнг – гэта студэнцкі жаргон за межамі дадзенай субкультуры, які выкарыстоўваюць прадстаўнікі іншых субкультур і сфер дзейнасці” [1, с. 320].

Студэнцкі слэнг, у адрозненне ад прафесійных слэнгаў і жаргонаў (напрыклад, урачоў, юрыстаў, выдаўцоў, бізнесменаў і інш.), характарызуецца зменлівасцю, рухомасцю, што тлумачыцца не толькі модай і масавай культурай, але і зменай пакаленняў: адны прадстаўнікі маладога пакалення заканчваюць навучанне, робяцца самастойнымі людзьмі, а іншыя толькі сталі студэнтамі і актыўна пераймаюць пэўныя словы і выразы, г.зн. назіраецца пераемнасць. Менавіта таму ёсць пэўная розніца паміж актыўнай лексікай студэнта-першакурсніка і лексікай таго, хто навучаецца ўжо на трэцім-чацвёртым курсах. Таксама існуе дыферэнцыяцыя слэнгу, улічваючы кункрэтную ВНУ і яе напрамак. Так, лексіка студэнтаў-гуманітарыяў будзе значна адрознівацца ад лексікі студэнтаў тэхнічных спецыльнасцей.

Сярод прычын прымянення слэнгу студэнтамі выдзяляюць наступныя: ён дазваляе прадэманстраваць пачуццё гумару, выразіць думкі больш арыгінальным спосабам; ён робіць маўленне больш вобразным і крэатыўным, стварае нязмушана-фамільярную абстаноўку паміж субяседнікамі, дае арыгінальную ацэнку людзям, прадметам і падзеям і да т. п., а галоўнае, на нашу думку, – жаданне моладзі хутчэй і прасцей адаптавацца ў пэўнай кампаніі, адчуваць сябе больш свабодна ў пэўным асяроддзі.

Лексіку студэнцкага слэнгу можна ўмоўна падзяліць на дзве групы: 1) традыцыйныя лексемы, якія з’яўляюцца агульнавядомымі і перадаюцца з пакалення ў пакаленне; 2) новыя адзінкі, якія пастаянна папаўняюць лексікон студэнтаў (яны, дарэчы, хутка могуць перайсці ў пер-

шую групу або наогул выйсці з актыўнага ўжытку). Акрамя таго, класіфікуюць слэнгавую лексіку і па тэматычных групах.

Па нашых назіраннях, асноўная маса слоў студэнцкага слэнгу – традыцыйная, агульная для ўсіх студэнтаў, паколькі яна звязана з працэсам вучобы і пазавучэбнай дзейнасцю: *пára* – адзін занятка, *лаба* – лабараторная работа, *універ* – універсітэт, *шпора* – шпаргалка, *акно*, *фортка* – свабодны час паміж заняткамі, *курсач* – курсавая работа і інш.

Ужываецца і такая лексіка, якая выкарыстоўваецца ў межах пэўнай навучальнай установы або нават факультэта; яна перадаецца ад старэйшых курсаў да малодшых. Напрыклад: *вышка* – вышэйшая матэматыка, *малекулярка* – малекулярная фізіка, *інфа* – інфарматыка, *дыфур* – дыферэнцыяльныя ўраўненні, *угалоўка* – угалоўнае права, *мікра* – мікрабіялогія, *рымка* – рымскае права і інш.

У семантычных адносінах лексіку студэнцкага слэнгу можна падзяліць на некалькі груп, сярод якіх пераважае, безумоўна, лексіка, звязаная з працэсам вучобы. У гэтую групу ўваходзяць:

– словы, якія называюць вучэбныя прадметы: *тэрмех* – тэарэтычная механіка, *фізра* – фізічная культура, *інгліш* – англійская мова, *атамка* – атамная фізіка, *ядзерка* – ядзерная фізіка, *маман* – матэматычны аналіз, *анал* – аналітычная геаметрыя, *ленал*, *лінейка* – лінейная алгебра;

– найменні іншых рэалій вучэбнага працэсу: *шпора* – шпаргалка, *камчатка*, *галёрка* – апошнія рады ў аўдыторыі, *заваліць* (*экзамен*) – не здаць (экзамен), *практоз* – практычны занятка, *экз* – экзамен, *аўтамат* – датэрміновая адзнака без здачы заліку ці экзамену, *абшчага* – інтэрнат, *фак* – факультэт, *скатаць* – спісаць, *акадэм* – акадэмічны адпачынак, *база* – галоўны корпус навучальнай установы.

Сустракаецца група лексікі, якой студэнты называюць або характарызуюць сваіх сяброў, знаёмых, выкладчыкаў, бацькоў: *братан*, *братэла*, *чэл* (чалавек), *кадр*, *прэпад*, *продкі*, *стары*; *дылда*, *шпала* (высокі), *слабак*, *завучка*, *зубрыла*, *батан* (пра студэнта, які многа часу ўдзяляе вучобе на шкоду іншым справам), *шасцёрка*.

У асобную групу можна выдзеліць словы, якія характарызуюць быт, бытавыя зносіны: *музон*, *наехаць* (прад’яўляць прэтэнзіі), *хата*, *жэсць*, *замуціць* (прыдумаць, пачаць штосьці), *хаўчык* (ежа), *хаваць*, *шарыць* (разбірацца ў чым-небудзь) і інш.

Сустракаюцца і цэлыя выразы, якія маюць яскравую эмацыйную афарбоўку: *быць у тэме, забіць на вучобу, забіць на пару* (прагульваць заняткі), *заваліць экзамен, нарысаваць тэму* (падаць ідэю) і інш.

Утварэнне і папаўненне лексікі студэнцкага слэнгу адбываецца рознымі спосабамі:

1) пераасэнсаванне агульнаўжывальных слоў: *мамант* – студэнт старэйшага курса, *фіялетава* – усё роўна, *гусь* – двойка, *мыла* – электронная пошта, *хвост* – запазычанасць па пэўнай дысцыпліне, *фішка* – падзея, *джунглі* – дысцыпліна, якая цяжка падаецца засваенню, *парыцца/не парыцца* – хвалявацца/не хвалявацца і інш.;

2) марфемнае і немарфемнае словаўтварэнне: *зубрыла* (ад зубрыць) – той, хто старанна вучыцца, *залікоўка* – заліковая кніжка, *сціпуха* – стыпендыя, *студак* – студэнцкі білет, *цехнар* – чалавек, які мае схільнасці да тэхнічных навук, *акадэм* – акадэмічны адпачынак, *паточка* – паточная аўдыторыя і інш.

Паводле паходжання большасць лексем студэнцкага слэнгу ўласныя. Аднак сустракаюцца і запазычаныя з іншых моў (у асноўным з англійскай). Сюды адносяцца як запазычаныя, не асвоеныя ў рускай ці беларускай мовах (*ізі* – лёгка, проста; *party* – вечарынка, *прабл* – праблема), а таксама частковыя запазычаныя (*to click* – клікаць, *CD* – сідзі, *бро* – скарачэнне з англійскага слова “brother” – брат (звычайна маладыя людзі так называюць лепшых сяброў)). Акрамя таго, студэнты часта выкарыстоўваюць запазычаныя з іншых жаргонаў, у першую чаргу з камп’ютарнага: *комп*, *мыла*, *сімка*, *флэшка*, *скачаць*, *клава*, *сіс адмін*, *вінда* і інш.

Такім чынам, студэнцкі слэнг можна разглядаць як разнавіднасць агульнага маладзёжнага слэнгу; яго носьбітам з’яўляецца даволі шматлікая і сацыяльна актыўная група. Асновай для студэнцкага слэнгу з’яўляецца студэнцкі жаргон, які за межамі дадзенай субкультуры шырока выкарыстоўваецца прадстаўнікамі іншых субкультур і сфер дзейнасці. Ён утрымлівае ўласныя лексемы (часта скарачаныя), запазычаныя з іншых сацыялектаў і моў (пераважна з англійскай); у ім пераасэнсоўваюцца агульнаўжывальныя словы і ствараюцца новыя лексічныя адзінкі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Егошина, Н. Б. Студенческий сленг как объект лингвистики / Н. Б. Егошина // Известия высших учебных заведений. Серия «Гуманитарные науки». – 2017. – Том 8 (4). – С. 319–323.
2. Кудинова, Н. А. Функциональный аспект языка молодежной субкультуры начала XXI века: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Н. А. Кудинова. – Курск, 2010. – 184 с.
3. Морозова, И. О. Англицизмы в современном русском студенческом сленге (сопоставительное исследование на материале английского и русского языков): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / И. О. Морозова. – Пятигорск, 2006. – 215 с.
4. Савилова, С. Л. Студенческий жаргон как компонент формирования речевой компетенции студентов-билингвов (иноязычная лексика) / С. Л. Савилова // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – № 4–5. – С. 739–741.
5. Глеужанова, А. К. Особенности студенческого жаргона / А. К. Глеужанова // Филология и лингвистика в современном обществе: сборник научных трудов. – М.: Буки-Веди, 2014. – С. 114–118.
6. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы. Т. 2. Г–К / Рэд. тома А. Я. Баханькоў. – Мінск: Выд-ва “Беларуская савецкая энцыклапедыя” імя Петруся Броўкі, 1978. – 768 с.

УДК 811.161.3:372.881.1:398

РЭГІЯНАЛЬНЫ ФАЛЬКЛОР ЯК КРЫНІЦА ФАКТЫЧНАГА МАТЭРЫЯЛУ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Хазанова К. Л., канд. філал. наук, дацэнт
Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф.Скарыны
Гомель, Рэспубліка Беларусь

Анатацыя: у артыкуле разглядаюцца асаблівасці выкарыстання адзінак рэгіянальнага фальклору ў якасці фактычнага матэрыялу пры выкладанні філалагічных дысцыплін. Вызначаецца мэтазгоднасць звароту да фальклору, прыводзяцца некаторыя прыклады